

Fallskärmsjägare krisövar i marin miljö

Årets kull av fallskärmsjägare hade i mitten av juni en övning i Stockholms skärgård. Med stöd av bland annat KA 1 övades ett läge i gråzonen mellan krig och fred, ett övningsscenario som blir allt vanligare. Men i takt med att uppgifterna fallskärmsjägarna är satta att lösa blir mer komplexa blir det allt svårare att rekrytera värnpliktiga.

Av: ULF PETERSSON

Fallskärmsjägare i annorlunda miljö. Dagens uppgift är att patrullera en av öarna i Stockholms skärgård. FÖRSVARETS BILDBYRÅ/ULF PETERSSON

Det är en sliten skara unga män som vaknar upp efter ytterligare en natt under bar himmel. Övningen Baltic Embargo har pågått sedan i tisdags, nu är det fredag morgon. Klockan är fem.

Kvällen innan har gruppcheferna informerats om läget och denna morgons uppgifter är utdelade. En stridsbåt 90 kommer att plocka upp soldaterna trottvis för att sedan släppa av dem i vattnet utanför några öar i den södra delen av Stockholms skärgård. Öarna ska avpatrulleras, kontakt med fiende kan uppstå, uppträdandet ska mot denna bakgrund vara taktiskt.

I övningen är uppgiften att upprätta och bibehålla ett handelsstopp, embargo,

◀ Strax efter fem på morgonen. Genomgång av dagens uppgifter.

mot en nation med gränssnitt med inslag av kust och skärgård. Eskort av fartygskonvojer och sjöräddningsinsatser ingår i övningen.

Fallskärmsjägarna provas i sin förmåga att luftlandsätta i vatten och på jägares vis innästla dolt, upprätta observationsplatser och genomföra underrättelseinhämtning.

Mytbildning

Dagen efter Arménutts besök inträffar det som alla fallskärmsjägare vet ska komma någon gång under utbildningen, de vet bara inte när. Det är en med fruktan emottedd övning. En sådan övning som bidrar till mytbildningen kring fallskärmsjägarskolan.

Soldaterna transporteras till Stock-

Försiktigt och under tystnad tar sig en grupp fallskärmsjägare i land. Ön ska avpatrulleras, kontakt med fienden kan uppstå.

holms norra skärgård då ett "fel" uppstår i den stridsbåt 90 de befinner sig i. Soldaterna kommer uppmanas att skyndsamt lämna båten som i hög fart stävat mot land. De hamnar på Rindö och blir genast tillfångatagna. Värnpliktiga från tolkskolan i Uppsala ingår i B-styrkan och påbörjar ett förhör som kommer att pågå under 24 timmar. Det är en övning som pressar marginalerna för det tillåtna till max. Med huva över huvudet och en ljudslinga som oavbrutet upprepas tvingas soldaterna stående invänta olika förhör.

"Kontakt"

Övningen är omgärdad av säkerhetsbestämmelser. Soldaterna får vatten och de har hela tiden möjligheten att utnyttja en "nödutgång". Uttalar någon ordet "kon-

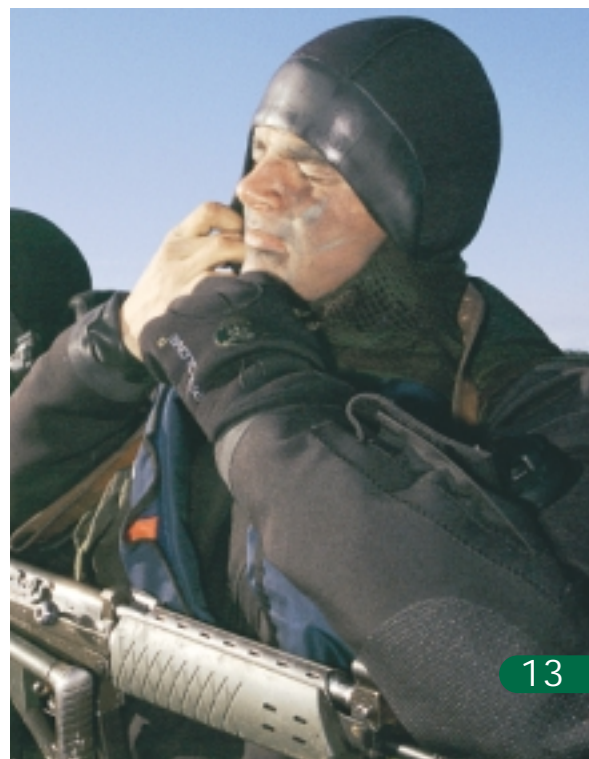
takt" så tas soldaten ur övningen. Men det är lättare tänkt än sagt.

– Det är väldigt svårt att uttala det där ordet. Det upplevs som stort nederlag att ge upp, berättar löjtnant Peter Winroth som leder dagens övningar.

Han har själv genomfört 24-timmarsförhöret två gånger och vet hur det känns när ryggen börjar krampa och olika kroppsfunktioner sätts ur spel. Förhörsmomentet får heller inte motivera en sänkning av soldatens slutbetyg.

Att den här typen av övningar har en negativ effekt på möjligheten att rekrytera värnpliktiga tror inte major Magnus Lindström. Han har ansvaret för skolans rekrytering och marknadsföring och pekar

Varmt och trångt. Utrustningen måste ständigt ses över.

på en viktig orsak till rekryteringsproblemen:

– Vi har ett problem med att nå ut till målgruppen i tid. Vi skulle behöva informera redan i skolan för att de som är intresserade ska kunna förbereda sig. Nu når de flesta av informationen i samband med mönstringen och då är det för sent. Den fysiska prestationsförmågan är för dålig, säger Magnus Lindström.

Fler utbildningsplatser

De som söker och kommer in på utbildningen har ofta fått informationen från äldre kamrater eller sina fäder. Fallskärmsjägarskolan har att konkurrera med högskolan. Många väljer att påbörja sin civila karriär direkt efter gymnasiet.

Detta leder till problem, särskilt nu då FJS ska öka antalet utbildningsplatser. Magnus Lindström tror att det blir svårt att uppnå målet åtta patruller från nuvarande sex, från 36 soldater till ett femtiotal.

– Det blir svårt men jag tror att vi kommer att lyckas. I framtiden måste vi satsa mer på marknadsföring. En uppgift som blir allt viktigare är de internationella uppdragen. I Kosovo utgör fallskärmsjägare stommen i svenska bataljonens underrättelseverksamhet, säger Magnus Lindström.

– Anledningen till det ökade antalet utbildningsplatser är för att motsvara de krav överbefälhavaren ställer.

– Faktum är att vi har ett tapp efter utbildningen. Några blir yrkesofficerare, inte sällan stridsflygare, eller väljer andra yrken som konkurrerar med krigsplacementen som fallskärmsjägare.

Att sänka kraven för att fylla utbild-

ningsplatserna är ingen utväg. Fallskärmsjägarens uppgifter har blivit fler och mer komplexa. Fortfarande ska soldaterna klara långa perioder i ödemark, utrustningen har visserligen blivit lättare men i gengäld ska soldaterna bära med sig mer utrustning så totalvikten är densamma. Grundutbildningen är sedan 1993 15 månader, inte heller det är aktuellt att

Det är dags. Bullret från Herculesmaskinen och dånet av vinddraget från den öppnade akterrampen gör samtal omöjligt. Klartecken ges med en klapp på axeln.

Ju närmare fällning desto mer sammanbitna blir soldaterna. Snart börjar slutövningen på riktigt.

ändra på. De skolan har att locka med är en utbildning med många utmaningar plus en sammanhållning som är svår att mäta sig med.

– Vi fostrar de värnpliktiga till att blir mer öppna och ta ett större ansvar. Patrullerna ska klara sig på egen hand och det kräver soldater som tar egna initiativ.

Marcus Wandt gör sin värnplikt som

fallskärmsjägare. Då Arménytt träffar honom och hans kamrater återstår bara en månad av utbildning. Det är dags för slutövningen, 14 dagar i fält. De sex patrullerna ska fällas i utanför Östersund i Jämtland, undgå upptäckt och lösa sina uppgifter. B-styrkan utgörs av ett markförsvarskompani från F4.

– Jag tycker att jag har förändrats en

hel del under värnplikten. Jag har nog mognat, blivit lugnare. Dessutom vet jag att man klarar mycket mer än man från början tror, säger Marcus.

Nytta i framtiden

Jon Hällqvist håller med. Han tror att utbildningen innebär fördelar längre fram i livet.

Strax innan hoppet är de värnpliktiga soldaterna fullständigt koncentrerade på uppgiften. Det är nu all träning och all kunskap ska betala sig. Ett litet kliv över rampen, ner med huvudet, sedan griper vinden tag i hopparna.

– Det är ingen tvekan om att man kommer ha nytta av den här tiden även i det civila. Den uthållighet man lär sig här kan omsättas även i det civila.

95 procent krigsplacerade

Per Wiklund från Örnsköldsvik är en av endast två norrlänningar i årets kull. Norrland är underrepresenterat bland fallskärmsjägarna och har varit det sedan för-

sta början. Per sökte av en slump, klarade testerna och är idag glad att han genomförde utbildningen.

– Absolut. Ett tag funderade man kanske på vad man gett sig in på. I samband med juluppehållet och vinterutbildningen i Kiruna var det tungt. Men nu känns det bra. Jag tycker att jag har blivit lugnare och ser tillvaron på ett annat sätt, säger Per Wiklund

I den förra kullen krigsplacerades 100 procent i den befattning de utbildats för. Sett i längre perspektiv ligger snittet på cirka 95 procent. En extremt hög siffra.

– Ett exempel på hur väl sammansvetsade våra värnpliktiga blir visade inte minst senaste Nijmegenmarschen. 29 av totalt 36 gick marschen, 16 mil under fyra dagar på deras egna fritid, säger Magnus Lindström. ●

